

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020) – Horizont 2020“

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD),

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá účasti a šírenia v programe Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD),

„Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS),

„Návrh nariadenia Rady o výskumnom a vzdelávacom programe Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (2014 – 2018), ktorý prispieva k rámcovému programu v oblasti výskumu a inovácií Horizont 2020“

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE)

(2012/C 181/20)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Rada (15. decembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 173 ods. 3 a článku 182 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020) – Horizont 2020“

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD).

Rada (19. decembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článkov 173, 183 a 188 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá účasti a šírenia v programe Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD).

Rada sa 15. decembra 2011 rozhodla podľa článku 182 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS).

Rada sa 21. decembra 2011 rozhodla podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Rady o výskumnom a vzdelávacom programe Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (2014 – 2018), ktorý prispieva k rámcovému programu v oblasti výskumu a inovácií Horizont 2020“

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 122 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1 Výbor víta a podporuje návrhy Komisie a s tým súvisiacu celkovú koncepciu ako kľúčové prvky stratégie Európa 2020. Víta snahu Komisie, ktorá sa viac ako doteraz snaží klásť väčší dôraz na tému výskumu a inovácie. Vidí v tom významný pokrok aj v zmysle svojich doterajších odporúčaní. Niektoré body však považuje za potrebné doplniť, ujasniť a upraviť.

1.2 Osobitne víta návrhy smerujúce k zjednodušeniu a flexibilitate. Pri ich tvorbe je potrebné dbať na čo najväčšiu možnú kontinuitu a vyhnúť sa opätovnej zložitosti.

1.3 Predbežné vyhlásenia zámerov týkajúcich sa riadenia je potrebné čo najskôr a podrobne konkretizovať, čo si vyžaduje predbežné konzultácie so všetkými zúčastnenými stranami.

1.4 O skúsenostiach s programom Horizont 2020, jeho vykonávaní a podobe by Komisia mala predložiť predbežnú správu približne po 2 rokoch.

1.5 V zmysle záverov Rady pre hospodársku súťaž z 2. marca 2010 ⁽¹⁾ je potrebné zlepšiť príťažlivosť obrazu profesie európskych výskumných pracovníkov v záujme odstránenia alebo kompenzácie súčasných sociálnych nevýhod.

1.6 V materiáloch predkladaných Komisiou (rámcový program, pravidlá účasti, program Euratom), pri ktorých je v súčasnosti navrhnutá právna forma „nariadenie“, sa má zachovať doteraz zaužívaná právna forma „rozhodnutie“, a to v prípade, že sa Komisii podarí predložiť presvedčivé odôvodnenie.

1.7 Vítané a podporované sú všetky časti programu a pravidlá, najmä tie, ktoré prospievajú sociálnej inovácii, výskumu na hraniciach súčasného poznania, malým a stredným podnikom a univerzitám.

1.8 Hlavným nástrojom programu Horizont 2020 majú zostať prehľadné projekty spolupráce so zvládnuteľným počtom účastníkov.

1.9 Infraštruktúry sú vzorovým príkladom európskej pridanej hodnoty v zmysle zásady subsidiarity. To sa má výraznejšie odzrkadliť v indikatívnom pridelovaní rozpočtových zdrojov.

1.10 Pri spoločenských výzvach je potrebné klásť oveľa väčší dôraz na činnosti v oblasti výskumu a vývoja pre trvalo udržateľný energetický systém s nízkymi emisiami CO₂.

1.11 Okrem toho by sa mal zoznam „spoločenských výziev“ rozšíriť o dôležitú tému „Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov.“

1.12 Kľúčové technológie slúžia konkurencieschopnosti v oblasti priemyslu, ako aj na riešenie spoločenských výziev. Výbor dôrazne podporuje ich posilnenie.

1.13 Po zvážení viacerých hodnotiacich kritérií na podporu výskumu bude mať excelentnosť naďalej prednosť podľa osvedčeného spôsobu. Pri podpore inovácií zohráva dôležitú – a priori aj veľmi zložitú – úlohu aj posúdenie trhu.

1.14 Treba pomenovať prípadné rozpory medzi cieľmi výskumnej politiky zameranej na vedu a priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže naklonenej inovácii, aby bolo možné vždy hľadať vecné riešenia.

1.15 Podmienkou úspešnej integrácie výskumnej a inovačnej politiky je kooperatívna súčinnosť viacerých generálnych riaditeľstiev a služieb Komisie. Výbor podporuje tieto snahy. Navyše budú potrební kvalifikovaní úradníci, ktorí majú a aj naďalej budú mať dlhodobé skúsenosti s príslušnou oblasťou výskumu. Komisia sa má starať o svoju vedecko-technickú odbornú spôsobilosť a svoju posudkovú schopnosť a zachovať si ich.

1.16 Hlavnými cieľmi programu Euratom by spolu s medzinárodným projektom ITER, tak ako sa navrhovalo, mali byť jadrová bezpečnosť, uloženie vysoko rádioaktívneho odpadu a jadrová syntéza. Vo svojej štruktúre by sa mal zameriavať na udržanie podpory a zapájanie členských štátov.

1.17 Má sa vypracovať zrozumiteľný prehľad nástrojov a odborných výrazov uvádzaných v programe Horizont 2020 s cieľom zabezpečiť jednoduchosť prístupu k informáciám. Osobitný dôraz by sa mal klásť na dostatočné a kompetentné poradenstvo pre MSP.

⁽¹⁾ Závety k téme Mobilita a kariéra výskumných pracovníkov. 2 999. zasadnutie Rady – konkurencieschopnosť, Brusel 1. – 2. marca 2010.

2. Stručný popis návrhov predložených Komisiou

V tomto stanovisku sa hovorí o nasledujúcom balíčku návrhov, ktorými sa Komisia zaoberá v osobitných dokumentoch:

- 1) Návrh rámcového programu Horizont 2020 na obdobie 2014 až 2020.
- 2) Návrh súboru pravidiel účasti a šírenia.
- 3) Návrh jediného špecifického programu na vykonávanie programu Horizont 2020.
- 4) Návrh pre časti Horizontu 2020, ktoré zodpovedajú Zmluve o Euratomе.

Celkový rozsah týchto dokumentov je okolo 380 strán. Ich základný obsah je zhrnutý v nasledujúcich bodoch 2.1 až 2.4 v záujme zabezpečenia lepšej zrozumiteľnosti pripomienok a odporúčaní výboru uvedených v kapitolách 3 až 7.

2.1 Rámcový program Horizont 2020

2.1.1 Komisia na rozdiel od doterajšej praxe nenavrhol pôvodne očakávaný 8. rámcový program pre výskum, technologický rozvoj a demonštračné činnosti. V rámcovom programe Horizont 2020 je skôr potrebné – v rámci plnenia zámerov uvedených v Zelenej knihe⁽²⁾ – sústrediť činnosti, ktoré sú v súčasnosti financované na základe 7. rámcového programu pre výskum, technologický rozvoj a demonštračné činnosti, častí rámcového programu Konkurencieschopnosť a inovácie (CIP) významných z hľadiska inovácie, a prostredníctvom Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT). Okrem toho, na tento účel nie je navrhnuté „rozhodnutie“ Európskeho parlamentu a Rady ako doteraz, ale „nariadenie“.

2.1.2 Deklarovanými kľúčovými cieľmi a piliermi grantovej politiky Horizont 2020 sú:

- a) vedecká excelentnosť – navrhnutý rozpočet: 27 818 miliónov EUR;
- b) vedúca úloha priemyslu – navrhnutý rozpočet: 20 280 miliónov EUR;
- c) spoločenské výzvy – navrhnutý rozpočet: 35 888 miliónov EUR.

2.1.3 Ďalším cieľom je zjednodušiť prístup k rámcovému programu a účasť v tomto programe.

2.1.4 Na program Horizont 2020 je navrhnutý celkový rozpočet vo výške okolo 88 miliárd EUR; pričom sa má táto suma doplniť o opatrenia zo štrukturálnych fondov a z programu Vzdelávanie.

2.2 Pravidlá účasti a šírenia

2.2.1 Tieto pravidlá sa týkajú spôsobov účasti v rámcovom programe. Ich cieľom je zabezpečiť jednotný a pružný právny rámec, má slúžiť na zjednodušenie a má platiť pre všetky časti programu Horizont 2020. Okrem toho sa ponechá možnosť na zmeny alebo výnimky.

2.2.2 Stanoví sa jednotná sadzba financovania bez rozlišovania medzi účastníkmi. Okrem toho sa budú vo výraznejšej miere uplatňovať paušálne sumy, paušálne sadzby a stupnica jednotkových nákladov, pri súčasnom rozsiahlom akceptovaní štandardných metód predkladania účtov pre príjemcov finančnej pomoci.

2.2.3 V prípade finančnej pomoci sa plánujú nasledujúce sadzby financovania oprávnených nákladov:

- a) Finančná pomoc v rámci programu Horizont 2020 môže bez ohľadu na zásadu spolufinancovania dosiahnuť až 100 % celkových **priamych oprávnených výdavkov**.
- b) Finančná pomoc v rámci programu Horizont 2020 je obmedzená na maximálne 70 % celkových **priamych oprávnených výdavkov** na nasledujúce opatrenia:

- opatrenia slúžiace predovšetkým na vývoj prototypov, testovanie, demonštračné projekty, experimentálny vývoj, pilotné projekty alebo uvedenie na trh;
- opatrenia na spolufinancovanie programov.

2.2.4 **Nepriame oprávnené výdavky** sa stanovujú na základe uplatnenia paušálnej sadzby vo výške 20 % z celkových oprávnených výdavkov, pracovný program môže tiež ako alternatívu umožniť uplatnenie paušálnych čiastok alebo podľa stupnice jednotkových nákladov.

2.2.5 V tejto súvislosti platia tieto podmienky účasti:

2.2.5.1 Na opatrení sa zúčastňujú najmenej tri právne subjekty.

— Každý z trojice právnych subjektov má sídlo v členskom štáte alebo pridruženom štáte EÚ.

— Všetky tri právne subjekty majú sídlo v rôznych členských štátoch alebo pridružených štátoch EÚ.

— Všetky tri právne subjekty sú v zmysle článku 7 od seba nezávislé.

2.2.5.2 Od toho sa pri nasledujúcich prípadoch líši účasť jediného právneho subjektu so sídlom v členskom štáte alebo pridruženom štáte pod touto podmienkou:

- a) opatrenia Európskej rady pre výskum (ERC) v oblasti výskumu na hraniciach dnešného poznania;

(2) COM(2011) 48 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121.

- b) pri uplatňovaní nástroja pre malé a stredné podniky;
- c) opatrenia na spolufinancovanie programov;
- d) osobitné prípady, s ktorými sa počíta v pracovnom programe a pláne prác; a
- e) pri koordinačných a podporných opatreniach, ako aj pri opatreniach týkajúcich sa mobility a vzdelávania.

2.2.6 Postup pri hodnotení

2.2.6.1 Predložené opatrenia sa vyhodnotia na základe nasledujúcich kritérií:

- a) excelentnosť;
- b) účinok;
- c) kvalita a efektívnosť realizácie.

2.2.6.2 Návrhy na výskum na hraniciach poznania (ERC) sa budú hodnotiť výlučne na základe kritérií excelentnosti.

2.3 Špecifický program

2.3.1 Zatiaľ čo sa v 7. rámcovom programe pre výskum a technologický rozvoj uplatnili viaceré „špecifické programy“ (napr. „spolupráca“ alebo „kapacity“), Komisia navrhuje už len jediný „špecifický program“ zahŕňajúci jednotlivé ciele a štruktúry finančnej podpory v rámci podprogramov.

2.3.2 Štyri podprogramy sú:

I. „Excelentná veda“ zahŕňajúca

- i. výskum na hraniciach poznania (ERC),
- ii. výskum budúcich a vznikajúcich informačných technológií (FET),
- iii. „opatrenia Marie-Curie“ a
- iv. európske výskumné infraštruktúry.

II. „Vedúce postavenie priemyslu“ zahŕňajúce

- i. informačné a komunikačné technológie,
- ii. nanotechnológie,
- iii. materiály,
- iv. biotechnológie,
- v. výrobu a spracovanie a
- vi. vesmír.

S tým súvisí lepší prístup k financovaniu rizík a rozširovanie inovácií v malých a stredných podnikoch.

III. „Spoločenské výzvy“ zahŕňajúce

- i. zdravie, demografické zmeny a dobré životné podmienky,
- ii. bezpečnosť v oblasti výživy a potravinová bezpečnosť, trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, morský a námorný výskum a vedu o živote,
- iii. bezpečnú, čistú a účinnú energiu,
- iv. inteligentnú, ekologickú a integrovanú dopravu,
- v. ochranu klímy, efektívne využívanie zdrojov a surovín,
- vi. inkluzívne, inovatívne a bezpečné spoločnosti v Európe.

IV. „Nejadrové akcie Spoločného výskumného centra (SVC)“ s cieľom zlepšiť vedecké základy prijímania politických rozhodnutí, odhaľovať prirodzené procesy prebiehajúce na pozadí spoločenských zmien a skúmať nové oblasti vedy a technológií.

(Opatrenia JRC mimo oblasti jadrovej energetiky sú uvedené v časti EURATOM).

2.4 Program EURATOM 2014 – 2018

2.4.1 Tento program zahŕňa výskumné aktivity v oblasti jadrovej energie (jadrová fúzia a štiepenie jadra) a ochranu pred radiáciou. Na rozdiel od doterajšej praxe program nebude navrhnutý v podobe rozhodnutia, ale nariadenia. Program má prispieť k naplneniu strategických cieľov Horizont 2020 (bod 2.1.2). Podľa Zmluvy o Euratome je obdobie platnosti obmedzené na 5 rokov, t. j. do roku 2018.

2.4.2 Nepriame opatrenia programu Euratom sa týkajú:

- a) bezpečnej prevádzky jadrových systémov,
- b) riešenia v oblasti nakladania s konečným jadrovým odpadom,
- c) vytvorenia a zachovania kompetencií v oblasti jadrového výskumu (štiepenie jadra),
- d) podpory ochrany pred žiarením,
- e) práce na vývoji jadrovej fúzie v existujúcich a budúcich testovacích zariadeniach,
- f) vývoja súvisiacich materiálov, technológií a návrhov,
- g) podpory inovácií a konkurencieschopnosti priemyslu,
- h) dostupnosti a využívania výskumnej infraštruktúry.

2.4.3 Poradné výbory poskytnú Komisii podporu pri realizácii nepriamych opatrení.

2.4.4 Priame opatrenia sa týkajú programu vedy a techniky Spoločného výskumného centra.

2.4.5 V prípade ITER sa predloží iba jedno rozhodnutie, keďže má financovanie tohto projektu prebiehať mimo viacročného finančného rámca.

3. Všeobecné pripomienky výboru

Vzhľadom na rozsah štyroch dokumentov predložených Komisiou sa výbor môže zaoberať iba obmedzeným počtom hľadísk, ktoré považuje za zásadné.

3.1 Celkový súhlas

Výbor víta a podporuje návrhy Komisie ako kľúčové prvky stratégie Európa 2020. Považuje to za celkovo vydatý koncept. Konštatuje, že sa mnohé z jej predchádzajúcich odporúčaní (napr. k zjednodušeniu⁽³⁾, zelenej knihe⁽⁴⁾ a Únii inovácií⁽⁵⁾) zohľadnili, a v tejto súvislosti poukazuje aj na tieto stanoviská a ich odporúčania. Niektoré body však považuje za potrebné doplniť, ujasniť a upraviť.

3.2 Priority, rozpočet, cieľ 3 % a pákový efekt

3.2.1 Výskum, vývoj a inovácie určujú budúce miesto Európy vo svete; vzhľadom na tento rozhodujúci význam je potrebné stanoviť podstatne vyššie priority, a to nielen v rámci Komisie, ale predovšetkým v členských štátoch. Výbor s uspokojením konštatuje, že rozpočet navrhnutý pre program Horizont 2020 skutočne odráža vôľu Komisie prisudzovať téme výskumu a inovácií, ako aj súvisiacim investíciám väčší význam ako doteraz. Je to v súlade s odporúčaniami výboru, a preto má jeho plnú podporu. Výška navrhovaného rozpočtu však vzhľadom na stanovený cieľ 3 %, ako aj na ambiciózne tematické ciele v oblasti výskumu a inovácií nie je z objektívneho hľadiska ešte stále dostatočná; napriek tomu ju výbor v rámci ostatných obmedzení uznal ako dosiahnuteľný kompromis.

3.2.2 V roku 2002 Rada EÚ na svojom zasadnutí v Barcelone v rámci tvorby Lisabonskej stratégie do roku 2010 sformulovala primárny cieľ pre členské štáty a ich priemysel dosiahnuť 3 % podiel výdavkov na vedu a výskum z HDP. Znamenalo to, že v členských štátoch sa do roku 2010 mali na výskum a vývoj vynaložiť 3 % HDP; tretinu mali financovať verejnoprávne orgány a dve tretiny priemysel. Tento cieľ sa však nepodarilo dosiahnuť ani v európskom priemere, ani vo väčšine členských štátov. Z tohto dôvodu bol znovu zaradený do stratégie Európa 2020.

3.2.3 V záujme toho má politika podpory vedy a výskumu, zakotvená v programe Horizont 2020, vyvinúť rozhodujúci pákový efekt, aby sa tento 3 % cieľ aspoň tentoraz dosiahol. Napriek uvedenému nárastu rozpočtu však ešte stále pretrvávajú pochybnosti, či je pákový efekt na tento účel dostatočný. Celkový rozpočet Spoločenstva predstavuje približne 1 % HDP svojich členských štátov. Na navrhovaný rozpočet stanovený na program Horizont 2020 tak pripadá podiel vo výške sotva 9 %. Kvantitatívny pákový efekt je tak ešte stále menší ako 1:30! Navrhovaný rozpočet preto možno považovať len za nevyhnutný prvý krok smerom k skutočne potrebnej miere podpory; preto sa v žiadnom prípade nesmie znížiť.

3.3 Zjednodušenie a kontinuita

Výbor podporuje najmä opatrenia slúžiace na zjednodušenie postupov, po ktorom sa už dlho volá⁽⁶⁾. Ide pritom o náročné balansovanie medzi jednoduchosťou, spravodlivosťou v jednotlivých prípadoch a rovnako požadovanou kontinuitou, ktorá sa v prípade potreby ešte bude musieť doriešiť. V žiadnom prípade to však nesmie viesť k návratu k zbytočne zložitým a pomalým postupom.

3.4 Priestor a pružnosť

Výbor preto víta, že okrem niekoľkých jednoduchých pravidiel sa predpokladá dostatočná pružnosť a priestor pri tvorbe programu a rozdelení rozpočtu (špecifický program HLAVA I, článok 6 Rozpočet). Mimoriadny význam má preto objasnenie s tým súvisiacich procesov rozhodovania, najmä úlohy programových výborov.

3.5 Správa a riadenie

Výbor podporuje príslušné odôvodnenia a zámery Komisie, najmä dôraz na procesy *zdola nahor* (uvedené v COM(2011) 809 final v bode (21)). Podporuje aj zámer zabezpečiť pravidelnú spätnú väzbu vo vzťahu ku konečným spotrebiteľom, občanom, sociálnym partnerom a občianskym organizáciám pri definovaní ťažísk špecifického programu.

3.5.1 Podľa názoru výboru je však potrebné tieto veľmi všeobecne sformulované vyjadrenia Komisie doplniť o **podrobné a presné údaje** o realizácii programu a prijatých rozhodnutiach, alokáciách (vrátane rozpočtu) a vymedzených témach. Potrebná „správa a riadenie“ musí dostatočne objasniť, v akom rozsahu, pomocou akých štruktúr a na akých úrovniach rozhodovania (napr. programové výbory) sa budú môcť príslušné zainteresované strany a zástupcovia občianskej spoločnosti vyváženým spôsobom zúčastniť na týchto procesoch a pracovných programoch. Podľa názoru Komisie by sa totiž do programu mali okrem tém začleniť aj podrobné pravidlá týkajúce sa rozpočtu, nástrojov finančnej podpory, objemu finančnej podpory a prípadne aj presun (outsourcing) napr. na Európske technologické platformy, článok 185 Iniciatívy atď.

⁽³⁾ Pozri najmä Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 129.

⁽⁴⁾ COM(2011) 48 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

3.5.2 Vzhľadom na zámer, ktorý je takisto naznačený v návrhu Komisie, aby sa s týmto cieľom oslovili výkonné agentúry alebo iné vonkajšie štruktúry podľa článku 55 rozpočtových pravidiel, je potrebné objasniť aj úlohu, právomoci a kontrolu týchto externých agentúr.

3.5.3 Výbor odporúča objasnenie uvedeného okruhu otázok v rámci procesu konzultácií so všetkými zainteresovanými stranami, zakotviť ich v sprievodnom dokumente a následne vypočuť aj názor výboru. Zároveň varuje pred tým, aby v procese tvorby – najmä na úrovni pracovných programov – takpovediac cez zadné dvere opäť nedošlo k návratu k doterajšej (nadmernej) regulácii a zložitosti (pozri tiež bod 3.3). **Od kontinuity s doterajšími postupmi je potrebné upustiť len v miere, ktorá je nevyhnutná v rámci procesu zjednodušovania.**

3.6 Prekrývanie

Niektoré vedľajšie témy a otázky uvedené v podprogramoch Špecifického programu sa môžu prekrývať, čo na jednej strane vedie k ďalšiemu zvýšeniu miery flexibility, zároveň však spôsobuje aj presúvanie ťažísk, ťažší prehľad a komplikácie pri zaradení. Napríklad z podprogramov Vedecká excelentnosť alebo Vedúce postavenie priemyslu sa môžu dostať rozhodujúce poznatky a impulzy do podprogramu Spoločenské výzvy.

3.7 Predbežná správa

Výbor preto okrem „priebežného hodnotenia“ avizovaného po 4 rokoch (podobne ako v prípade COM(2011) 52 final) navrhuje, aby Komisia už po 2 rokoch od spustenia programu predložila „predbežnú správu“, ktorá bude obsahovať informácie o vykonaných činnostiach a skúsenostiach, ktoré Komisia a zainteresované strany získali za dané obdobie – najmä pokiaľ ide o požadovanú „správu a riadenie“.

3.8 Orientačné rozdelenie rozpočtu

S výnimkou uvedených obmedzení výbor víta aj navrhnuté orientačné zaradenie a rozdelenie rozpočtu na jednotlivé podprogramy a ich podtémy, čo platí najmä pre podporu malých a stredných podnikov a spoločenské problémy a otázky – tri výnimky sú uvedené nižšie (body 4.3, 4.2.1 a 4.2.2). Okrem toho je však potrebné objasniť, aký význam bude mať zosúladenie vnútroštátnych a regionálnych programov (napr. nová schéma ERA Net) v porovnaní s priamym financovaním výskumu.

3.9 Povolanie vedca

Komisia v bode (22) odôvodnení k návrhu rámcového programu zdôrazňuje: „*Horizont 2020 by mal prispieť k zvýšeniu prítlačivosti povolania výskumníka v Únii.*“ Výboru však v tejto súvislosti chýbajú konkrétne údaje o opatreniach, ktoré sa

medzičasom prijali v záujme splnenia záverov Rady pre hospodársku súťaž⁽⁷⁾ z 2. marca 2010 a dosiahnutia reálneho zlepšenia neuspokojujúcej sociálnej situácie mladých vedeckých pracovníkov a pracovníkov (podrobný výklad pozri v kapitole 6).

3.10 Nariadenie alebo rozhodnutie

Výbor nevidí dôvod a nenachádza ani zo strany Komisie zdôvodnenie na základe doterajších skúseností, prečo zásada subsidiarity vyžaduje alebo pripúšťa odklon od doterajšej praxe a v prípade dvoch ďalších dokumentov predložených Komisiou navrhnutie nariadenia namiesto rozhodnutia. Výbor odporúča dodržať doterajší postup, pokiaľ sa Komisii nepodarí predložiť transparentné právne dôvody.

3.11 Koordinovaný postup Komisie

Existujú viaceré aspekty európskych politík v oblasti výskumu a inovácií, ktoré vyžadujú koordinovaný, a účinný postup založený na spolupráci nielen medzi Komisiou a členskými štátmi, ale aj medzi viacerými členmi Komisie, generálnymi riaditeľstvami a útvarmi v rámci Komisie. To sa týka politiky v oblasti vzdelávania, sociálnej situácie vedeckých pracovníkov, štrukturálnych fondov, kohéznej politiky, priemyslu a hospodárskej súťaže, energetiky, zdravotníckej politiky, environmentálnej politiky atď. Výbor vyzýva Komisiu, aby vystupňovala úsilie v týchto oblastiach a vytvorila potrebné postupy a nástroje.

3.12 Kvalifikovaní úradníci

Výbor znovu opakuje⁽⁸⁾ svoje naliehavé odporúčanie, aby v organizáciách na podporu, predovšetkým však aj v Komisii (alebo v plánovaných výkonných agentúrach) pracovali vedecky výborne vyskolení úradníci, ktorí by boli podrobne a dlhodobo oboznámení s príslušnou oblasťou, jej osobitosťami a so špecifickou komunitou a ktorí na svojom mieste aj zotrývajú. V prípade výskumu a vývoja je pravidelná rotácia pracovných miest kontraproduktívna!

3.12.1 Zachovanie spôsobilosti a angažovanosti

Výbor má okrem toho obavy, že by Komisia pri ohlásenej tendencii mohla doterajšie úlohy a činnosti slúžiace na podporu výskumu a vývoja presunúť z vlastných pracovísk do agentúr, vzdať sa vlastnej odbornej spôsobilosti a posudkovej schopnosti, a že by sa potom už ani dostatočne nestotožňovala s príslušným vecným obsahom. Toto stotožnenie je však nevyhnutné, keď sa má na politickej úrovni vecne, úspešne a angažovane hájiť dôležitá téma výskumu, vývoja a inovácií. Stratilo by sa rozhodujúce záväzие z váhy krehkého systému vzájomnej kontroly a vyváženej právomoci.

(7) Závěry k téme Mobilita a kariéra výskumných pracovníkov. 2 999. zasadnutie Rady – konkurencieschopnosť, Brusel 1. – 2. marca 2010.

(8) Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1.

3.13 Ďalšie opatrenia – stratégia 2020

Program Horizont 2020 je podľa výboru potrebný a rozhodujúci prvok v rámci stratégie 2020. Musí sa však doplniť o ďalšie dôležité opatrenia, a to zo strany Komisie, ale najmä zo strany členských štátov. V tejto súvislosti poukazuje na svoje iniciatívy k stratégii 2020. Ide najmä o to, aby sa vo všetkých členských štátoch vytvárali alebo formovali výkonné hospodárske⁽⁹⁾, sociálne a vzdelávacie systémy podporujúce inovácie.

4. Konkrétne pripomienky Výboru

4.1 Spoločenské a humanitné vedy, politika v oblasti vzdelávania a inovácie

Výbor víta zaradenie výskumu a inovácií v oblasti spoločenských a humanitných vied medzi všeobecné ciele programu Horizont 2020. Témy uvedené v ňom považuje za relevantné a dôležité a víta ich váhu v rámci programu. Okrem toho odporúča, aby sa kládol väčší dôraz na snahy o účinnejší systém vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania. Ide o rozhodujúcu kľúčovú úlohu s cieľom optimálne a cielene podporovať a využívať potenciál nadaných ľudí v EÚ. Čo sa konkrétne týka cieľov programu Horizont 2020, ide najmä o to, aby univerzity produkovali dostatočný počet kvalifikovaných odborníkov. Treba však začať už na školách!

4.2 Spoločenské výzvy

Výbor podporuje zoznam „spoločenských výziev“; odporúča však ešte viac zdôrazniť nasledujúce oblasti:

4.2.1 Problém v oblasti energetiky a klimatických zmien

Výbor pri stanovovaní priorít v rámci podprogramu Spoločenské výzvy vzhľadom na tento mimoriadne ambiciózný cieľ⁽¹⁰⁾ odporúča vniesť do nášho doterajšieho zásobovania energiou do roku 2050 revolučné zmeny a úplne prejsť na udržateľné technológie s nízkymi emisiami CO₂ a tejto téme zároveň venovať oveľa viac pozornosti aj pri pridelovaní rozpočtu⁽¹¹⁾. Nedostatočne vyriešeným problémom sú najmä dostatočné a cenovo dostupné technológie pre akumulátory energie a nárazníkové technológie s nízkymi emisiami CO₂ pre kolísajúcu ponuku veternej a slnečnej energie, ako aj dlhodobé dodávky pohonných látok pre ťažkú nákladnú dopravu, ako aj leteckú a lodnú dopravu. Je nevyhnutné dôkladne preskúmať aj vplyv na ekonomiku a spoločnosť.

4.2.2 Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov

Výbor okrem toho odporúča rozšíriť zoznam výziev o dôležitú tému Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov. **(Prečo GOOGLE alebo FACEBOOK nevznikli v Európe? Prečo nemajú všetky členské štáty rovnako výkonnú správu,**

hospodársku a sociálnu štruktúru?) Táto téma je síce zahrnutá do návrhu Komisie (pozri bod 2.3.2 – III – vi) v rámci cieľa „Inkluzívne, inovatívne a bezpečné spoločnosti“, ale podľa výboru sa tým len nedostatočne poukazuje na jej veľký spoločenský a hospodársky význam. Nakoniec ide o hlavnú tému „Únia inovácií⁽¹²⁾“ (v bode 2.3.2 – III – vi by sa následne muselo skráteno uviesť: „Inkluzívne a bezpečné spoločnosti“).

4.3 Malé a stredné podniky a mikropodniky ako aktéri inovácie

Výbor víta navrhnuté zlepšenie podpory pre malé a stredné podniky. Vníma ho ako dôležitý prvok celkovej koncepcie Európa 2020 a v tejto súvislosti poukazuje aj na svoje stanoviská k Únii inovácií⁽¹³⁾. V nich zdôrazňuje, že „definície MSP a ich špecifikácia by sa však mali dôkladnejšie posúdiť, pretože práve vzhľadom na nové možnosti prepojenia prostredníctvom nástrojov IKT nadobúdajú čoraz väčší význam aj mikropodniky, či dokonca samostatní podnikatelia – prípadne by sa mohlo posúdiť vymedzenie so zreteľom na slobodné povolania“. Výbor víta informáciu Komisie, že sa už podľa toho postupuje. Výbor so zreteľom na kapitolu 7 zdôrazňuje, že pre MSP je mimoriadne dôležitá náležitá a zrozumiteľná informovanosť o rôznych nástrojoch podpory programu Horizont 2020 a o prístupe k týmto nástrojom. Vhodné by boli poradenské centrá, v ktorých by bolo možné sa osobne informovať.

4.4 Univerzity

Výbor víta možnosť 100 % podpory oprávnených priamych nákladov, zakotvenú v pravidlách účasti a šírenia. Vidí v nich výhody pre výskumných pracovníkov/výskumné tímy z oblasti prírodných, technických a spoločenských vied pôsobiace na univerzitách. To podporuje cieľ vytvárania a fungovania univerzít svetovej úrovne v rámci EÚ, o ktorom sa výbor často zmieňuje. Aj podľa Matiasovej správy (Európsky parlament A7-0302/2011) však tieto opatrenia vyžadujú ďalšiu podporu z finančných prostriedkov kohéznej politiky na vytváranie potrebných kapacít v členských štátoch, ktoré sa dosiaľ nezapojili v dostatočnej miere do rámcového programu. Bez ohľadu na túto skutočnosť je pre tento cieľ nevyhnutné prijať ďalšie dôležité opatrenia, ktorých uvedenie by presahovalo rámec tohto stanoviska.

4.5 Výskumné infraštruktúry

Výbor viackrát zdôraznil, že vníma rozsiahle infraštruktúry ako rozhodujúcu pomoc a nástroj na technologický a vedecký výskum a špičkové výsledky, ktoré by sa inak vôbec nedali dosiahnuť. Z toho plynie ich vysoká prítlačivosť a sila, ktorou pôsobia na spoluprácu v rámci Európy a na najlepších inžinierov a vedcov na svete⁽¹⁴⁾. Navyše, úžitkový potenciál rozsiahlych infraštruktúr prekračuje možnosti a požiadavky jednotlivých členských štátov, čo vedie k vytváraniu a udržiavaniu takýchto inštitúcií na základe spolupráce medzi členskými štátmi.

⁽⁹⁾ Pozri napr. <http://web.worldbank.org/>

⁽¹⁰⁾ COM (2011) 885 final.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 49.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 40.

4.5.1 Zásada subsidiarity

Infraštruktúry tohto typu sú tak vzorovým príkladom podpory Spoločenstva podľa zásady subsidiarity. Výbor preto vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa tento mimoriadny formálny a obsahový význam neodzrkadľuje v navrhnutom orientačnom rozdelení rozpočtu. Preto odporúča znížiť východiská bežného orientačného rozpočtu (okrem malých a stredných podnikov!) o 2 % – 2,5 % a získané prostriedky presunúť do položky Infraštruktúra. Je to nevyhnutné hlavne preto, že sa do tejto kategórie majú zaradiť aj dôležité elektronické infraštruktúry, ktorých význam má ďalej rásť.

4.5.2 Prevádzkové náklady

Výbor okrem toho odporúča, aby sa Komisia v rámci podpory projektov zapojila do financovania prevádzkových nákladov na infraštruktúru; žiada Komisiu, aby tento zámer skutočne potvrdila.

4.6 Kľúčové technológie

Ako to už výbor viackrát zdôraznil⁽¹⁵⁾, rozvoj, ovládanie a predaj kľúčových technológií je rozhodujúcou prierezovou úlohou, ktorej cieľom je na jednej strane posilniť konkurencieschopnosť EÚ v oblasti priemyslu a zároveň čeliť spoločenským výzvam ako trvalo udržateľné zásobovanie energiami alebo zdravie. Výbor preto víta náležitú pozornosť, ktorá sa venuje tejto téme, ktorá je navyše účinným motorom na spoluprácu medzi výskumnými inštitúciami a priemyslom a v rámci verejných súkromných partnerstiev. Mimoriadne dôležitý je v tomto kontexte prvok programu FET Open.

4.7 Zúčtovanie I

Výbor víta, že sa uznajú štandardné zúčtovacie metódy jednotlivých členských štátov pre výskumné inštitúcie a podniky (napr. výpočet hodinovej sadzby v priemysle). Do zúčtovania sa však musia zahrnúť aj dodatočné náklady vzniknuté v dôsledku uplatnenia dane z pridanej hodnoty.

4.8 Zúčtovanie II

Výbor ďalej víta výrazné zjednodušenie vyplývajúce z formulácie 100 %/20 %, príp. 70 %/20 % (na objasnenie týchto pojmov pozri body 2.2.3 a 2.2.4) pravidiel účasti. Bez ohľadu na významnú administratívnu výhodu z toho môžu mať rôzne skupiny účastníkov sčasti finančné výhody, ale aj nevýhody. Výbor preto odporúča najskôr zbierať skúsenosti a neskôr v prípade potreby o trochu zvýšiť sadzby financovania nepriamych nákladov.

4.9 Obstarávanie – osobitný aspekt

Priemysel často dostáva pri vytváraní infraštruktúry výskumu a pri výrobe veľkých zariadení zákazky na vývoj a výrobu nových, mimoriadne komplikovaných a náročných súčiastok. Pritom sa musí vstupovať na neprebádanú pôdu nových technológií a môžu vzniknúť typické problémy, ktoré sú opísané

v stanovisku výboru k prenosu vedeckých poznatkov⁽¹⁶⁾. Výbor v ňom odporučal preskúmať, či „doterajšie skúsenosti s existujúcimi pravidlami EÚ a členských štátov o poskytovaní štátnej pomoci, s rozpočtovými pravidlami, pravidlami verejného obstarávania a hospodárskej súťaže prispievajú k tomu, aby sa schopnosti a špeciálne znalosti získané pri takýchto zákazkách v priemysle čo najlepšie zachovali a využívali v prospech európskej konkurencieschopnosti, ale aj príslušných neskorších následných zákaziek“.

4.10 Nové východiská priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže

Preto je potrebné pouvažovať o nových východiskách zodpovedajúcej priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže. Pritom je otázne, či predstavy, ktoré Komisia medzičasom vyjadrila, opisujú vhodný nástroj na obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím „Precommercial Procurement“. Výbor v tom na jednej strane vidí nebezpečenstvo, že strach z prípadných monopolov na poznanie povedie k vzdaniu sa špičkových pracovných miest a výkonov v priemysle. Bola by to veľká chyba. Zároveň však vníma aj to, že prílišné protekcionistické opatrenia v neprospech výskumu zabránia prístupu k najlepším produktom, pretože tie budú k dispozícii iba mimo Európy. Výbor preto odporúča identifikovať rôzne, čiastočne navzájom si protirečiacie ciele alebo požiadavky na výskumnú, inovačnú a priemyselnú politiku a prediskutovať a ujasniť ich s jednotlivými zainteresovanými stranami – v niektorých prípadoch bude možno dokonca potrebné prijať osobitné pravidlá (pozri bod 4.9).

4.11 Efektívny rozsah projektu

Je potrebné sledovať tendenciu vytvárať čoraz väčšie konštrukcie, ako sú napr. spoločné technologické iniciatívy, iniciatívy KIC a reprezentatívne iniciatívy v oblasti FET. V prípade týchto iniciatív je potrebné vynakladať čoraz viac zdrojov a úsilia na správu a zabezpečiť rozsiahle postupy zosúladovania, ktorých výsledkom by v žiadnom prípade nemala byť „stavba Babylonскеj veže“.

4.11.1 Projekty spolupráce ako hlavný nástroj

Integrácia zdrojov siete môže byť pozitívnym krokom, v určitom rozsahu však zároveň vedie k vytlačaniu menších aktérov z rámcového programu, keďže týmto aktérom chýba potrebná náročná právna a administratívna podpora. Týka sa to najmä malých a stredných podnikov a výskumných tímov na univerzitách. **Prehľadné projekty spolupráce so zvládnuteľným počtom účastníkov preto majú zostať hlavným nástrojom programu Horizont 2020.**

4.12 Európsky inovačný a technologický inštitút EIT

Keďže EIT sa bude financovať z rozpočtu programu Horizont 2020, výbor vníma jeho činnosť ako prvok stratégie, ktorú sleduje Horizont 2020, a preto sa jeho odporúčania týkajú aj tejto oblasti. V danom prípade sa na túto tému vypracuje osobitné⁽¹⁷⁾ stanovisko.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8, bod 1.8 a kapitola 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2011)822 final, ako aj stanovisko EHSV „EIT – Strategický inovačný program EIT“ (Pozri stranu 122 tohto úradného vestníka).

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 112.

4.13 Hodnotiace kritériá

V bode 2.2.6 sú uvedené kritériá hodnotenia ⁽¹⁸⁾ a výberu **excelentnosť, účinok, kvalita a efektívnosť** navrhnuté Komisiou. EHSV to považuje za správne, pokiaľ pritom nebude ohrozený nadradený význam excelentnosti, ktorá je každopádne najdôležitejším kritériom posudzovania špičkových výkonov. V prípade výskumu na hraniciach súčasného poznania varuje pred preceňovaním najčastejšie citovaných publikácií, ktoré môže viesť k prevahe výskumných tém, ktoré sú tak či tak silne etablované. Opätovne vydáva všeobecné varovanie pred formalizovaným procesom hodnotenia.

4.13.1 Osobitne musia na podporu inovácie pri posudzovaní zohrávať dôležitú úlohu aj **aspekty trhu** ⁽¹⁹⁾. To, že táto úloha nie je v situácii a priori práve pri úplne nových východiskách vôbec jednoduchá a nemusí nevyhnutne viesť k správne hodnoteniu, dokazujú aj počiatkové chybné odhady, napr. pri vývoji osobných počítačov (PC).

4.14 Spoločné výskumné stredisko

Výbor víta návrhy na priamu finančnú podporu spoločného výskumného strediska. Zároveň poukazuje na to, že jeho činnosť má podliehať tým istým hodnotiacim procesom ako činnosť ostatných aktérov. Ak sa spoločné výskumné stredisko bude uchádzať aj o nepriamu podporu zo špecifického programu, je v tom prípade potrebné dbať na úplnú rovnosť príležitostí v porovnaní s ostatnými uchádzačmi/zainteresovanými stranami mimo Komisie.

5. EURATOM

5.1 Výbor chápe predložený program EURATOM v zásade – a správne! – ako rovnomerné pokračovanie programu EURATOM na obdobie 2012 – 2013, ktorý iba nedávno predložila Komisia a ktorý bol podrobne prerokovaný vo výbere ⁽²⁰⁾. Výbor opakovane uvádza a potvrdzuje svoju kľúčovú vetu, „*že musíme zachovať a ďalej prehlbovať naše poznatky v oblasti jadrovej technológie, jej využitia a následkov. Rámcový program Euratom v oblasti výskumu a vývoja je v tejto oblasti významným prínosom pre Európu, keďže plní koordinačnú funkciu pri združovaní prostriedkov a integrácii spoločného úsilia.*“ Výbor okrem toho potvrdzuje uvedené tvrdenia a odporúčania. V tejto súvislosti sa výbor zameriava len na niekoľko vybraných bodov. Kľúčovou úlohou sú reaktorové systémy najvyššej bezpečnosti s čo najnižším množstvom vysoko rádioaktívneho odpadu s dlhým polčasom rozpadu.

5.2 Výbor s uspokojením konštatuje, že jeho odporúčania uvedené v tejto súvislosti sa zohľadnili v navrhnutom programe Komisie:

— zvýšená bezpečnosť reaktorov, konečné uskladnenie vysoko rádioaktívneho odpadu, transmutácia na zmiernenie rádioaktivity s dlhým polčasom rozpadu, kontrola štiepneho materiálu a ochrana proti žiareniu;

— dôsledky „záťažových testov“;

— práce na vývoji výroby energie z jadrovej fúzie plus ITER ako veľký medzinárodný projekt;

— odborná príprava expertov a zabezpečenie základných poznatkov na školách.

5.2.1 Výbor opakuje ⁽²¹⁾, že je bez ohľadu na rozhodnutie jednotlivých členských štátov využívať alebo nevyužívať jadrovú energiu nevyhnutné „*dôrazne sa v EÚ zasadzovať za udržanie a prehlbovanie poznatkov o bezpečnostných otázkach a zodpovedajúcich technológiách. Nemať úplné poznatky by znamenalo strkať hlavu do piesku a vystavovať sa riziku.*“ Výbor je znepokojený, že v tých členských štátoch, ktoré v súčasnosti alebo v budúcnosti prestanú alebo by mali prestať využívať jadrovú energiu, by štúdium a ďalší vývoj týchto kompetencií mohli zaniknúť. Tomu je potrebné bezpodmienečne zabrániť.

5.3 Európske fórum pre jadrovú energiu (ENEF)

Pokiaľ ide o otázku technológie štiepných reaktorov, výbor podporuje najmä procesy a odporúčania Európskeho fóra pre jadrovú energiu (ENEF), na ktorého činnostiach sa podieľal spolu s Komisiou prostredníctvom zástupcov.

5.4 Záťažové testy

Rozhodnutie podrobiť všetky jadrové elektrárne v EÚ záťažovému testu bolo dôsledkom havárie reaktora v jadrovej elektrárni Fukušima spôsobenej vlnami cunami. Po získaní výsledkov týchto záťažových testov sa z nich musia vyvodíť príslušné dôsledky nielen pre existujúce jadrové elektrárne, ale stanoviť aj súvisiace priority v rámci programu EURATOM zameraného na výskum, vývoj a demonštráciu.

5.4.1 Osobitný dôraz by sa mal pritom klásť na zohľadnenie prípadných porúch, s ktorými sa pri konštrukcii nepočítalo.

5.5 Jadrová syntéza

V istej časti verejnosti sa rozprúdila diskusia o programe v oblasti syntézy, a to na jednej strane preto, lebo do roku 2050 (časový horizont plánu) nemožno očakávať žiadny pozoruhodný prínos pre dodávky energie s nízkymi emisiami CO₂, a na strane druhej preto, lebo stavebné náklady na medzinárodný projekt ITER (podľa návrhu Komisie sa majú vyplatiť mimo rámcového programu!) v porovnaní s pôvodnými odhadmi značne vzrástli.

⁽¹⁸⁾ Pozri najmä bod 4.2 v Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁹⁾ Pozri najmä bod 3.7.2 v Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽²⁰⁾ COM(2011) 71 final, COM(2011) 72 final, COM(2011) 73 final, COM(2011) 74 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127, bod 3.4.

5.5.1 Plán do roku 2050

K plánu do roku 2050⁽²²⁾ vypracuje výbor osobitné stanovisko. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na globálny demografický vývoj a rastúci dopyt po energii na celom svete nie je možné udržateľným spôsobom vyriešiť globálny energetický problém pomocou opatrení, ktoré EÚ prijala do roku 2050. V tomto zmysle je energia jadrovej syntézy jedinou možnosťou, ktorá doteraz ešte nebola použitá, resp. dostupná alebo známa v rámci možných technológií z hľadiska vyriešenia tohto rozsiahleho problému.

5.5.2 ITER I

Aj keď sú súčasťou programu Euratom (európske) vedecko-technické prípravné práce pre ITER – stavebné náklady projektu ITER sa uhradia iným spôsobom⁽²³⁾ – je správne považovať ITER za vlajkovú loď celosvetového výskumu v oblasti syntézy a európskeho programu jadrovej syntézy. Bez ohľadu na možnosť a nevyhnutnosť koncepčných zlepšení a alternatív je projekt ITER rozhodujúcim a z celosvetového hľadiska jediným krokom na ceste k budúcemu využívaniu energie z jadrovej syntézy. V projekte ITER sa má v celosvetovom meradle po prvýkrát – s pozitívnymi výsledkami – dosiahnuť termonukleárny výkon 500 MW⁽²⁴⁾.

5.5.3 ITER II

Okrem toho je program ITER zároveň aj **testovacím prostriedkom na doteraz jedinečnú mieru medzinárodnej spolupráce významných priemyselných štátov. Partnermi sú Čína, Európske spoločenstvo, India, Japonsko, Kórea, Rusko a Spojené štáty americké.** Ich záujem o účasť na vývoji rozhodujúcich nových technologických prvkov poukazuje na veľké očakávanie ďalších užitočných zdrojov energie bez emisií CO₂. Jedinečnosť a zložitosť tejto spolupráce je na druhej strane tiež dôvodom na zmenu pôvodnej myšlienky, že celkové náklady pripadajúce na jednotlivých partnerov sa s počtom partnerov znížia. Veľká hodnota tohto partnerstva nespočíva primárne v úspore nákladov, ale v získaní skúseností, nápadov a excelentných odborníkov; okrem toho prispieva – podobne ako medzinárodná vesmírna stanica – k medzinárodnému porozumeniu a zachovaniu mieru (projekt ITER pôvodne navrhli a spustili Gorbačov, Mitterand a Reagan!), čo sa nesmie podceňovať. Podľa výboru nesmie vyjadrenie Komisie, že Európa by svoju časť stavebných nákladov na projekt ITER mala uhradiť zo zdrojov mimo rozpočtu EÚ, v žiadnom prípade ovplyvniť napredovanie tohto projektu.

5.5.4 Zapojenie členských štátov – Zmluva o pridružení

Výbor vo svojom nedávnom stanovisku k programu Euratom⁽²⁵⁾ poukázal na rozhodujúci význam tzv. „asociácií“, ktoré sú základom a zdrojom nápadov programu jadrovej syntézy a ťažiskom na zapojenie členských štátov. Výbor zdôrazňuje svoje vtedajšie tvrdenia a znovu varuje pred ohrozením alebo oslabením tejto dôležitej podpory. Okrem toho sú

asociácie osvedčeným nástrojom na zabezpečenie „spoločného plánovania výskumných programov“⁽²⁶⁾, ktoré požaduje Komisia. Preto aj v prípade zmeny organizačnej štruktúry európskeho programu jadrovej syntézy musia byť k dispozícii účinné nástroje spoločného plánovania programov, ktoré umožnia koordináciu a zmysluplnú integráciu programov zúčastnených laboratórií členských štátov na úrovni Spoločenstva s cieľom zachovať doterajšiu vedúcu úlohu EÚ v tejto oblasti výskumu a nevyhnutnú podporu zo strany členských štátov.

6. Európsky výskumný priestor – spoločný vnútorný trh pre výskumných pracovníkov

6.1 Komisia vychádza z toho, že sa do roku 2014 Európsky výskumný priestor vytvorí v plnom rozsahu. Výbor to považuje za žiaduce. Má však pochybnosti o tom, či bude možné tento cieľ dosiahnuť. V tom prípade by totiž museli byť splnené kritériá spoločného vnútorného trhu ako napr. patent Európskej únie alebo spoločný vnútorný trh pre výskumných pracovníkov⁽²⁷⁾.

6.2 So zreteľom na rozhodnutie Rady⁽²⁸⁾ z 2. marca 2010 výbor považuje za naliehavé prijať kroky na zlepšenie neuspokojivej sociálnej situácie mladých vedeckých pracovníkov pracujúcich v štátnych výskumných strediskách a na univerzitách, ktorá je v jasnom rozpore s cieľom zaradiť profesiu vedeckého pracovníka medzi mimoriadne atraktívne povolania, aby však v žiadnom prípade nebolo jej postavenie horšie ako postavenie porovnateľných profesií.

6.3 Výbor uznáva, že vedecké organizácie v niektorých členských štátoch dosiahli v tomto smere určité zlepšenie a snažili sa pokračovať v tejto tendencii. Výbor zároveň uznáva, že Komisia sa snaží o zlepšenie aj pomocou programov Marie-Curie a Erasmus.

6.4 Jadro problému spočíva v systéme tarifných plátov a sociálnych systémov vo verejnom sektore členských štátov, podľa ktorého sú vedecí pracovníci pracujúci v štátnych výskumných strediskách a na univerzitách spravdla ohodnocovaní/odmeňovaní. Tieto systémy zvyčajne vychádzajú zo stabilnej kariéry u jedného zamestnávateľa, ktorý týchto pracovníkov odmeňuje. Práve preto však nestačia na uspokojenie osobitných požiadaviek vedy a výskumu.

6.5 V tomto prípade sa totiž nezohľadňuje a neodmeňuje veľmi náročný a zdĺhavý proces výberu vrátane promócie (získanie doktorského titulu), ktorý musia mladí vedeckí pracovníci absolvovať už predtým, a nie je zohľadnená ani skutočnosť, že minimálne spočiatku ich kariéra nemá stály charakter, ale ide o zamestnanie na dobu určitú, ktorým často chýba akákoľvek perspektíva predĺženia alebo zaradenia do trvalého pracovného pomeru. Oprávnené pretrvávajúce obavy o ďalšiu profesionálnu budúcnosť a súvisiace náklady ovplyvňujú nielen pracovné sily v oblasti vedy a výskumu, ale aj partnerské vzťahy a zakladanie rodín.

⁽²²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 10.

⁽²³⁾ Pozri COM (2011) 931 final. K tomu výbor vydá osobitné stanovisko.

⁽²⁴⁾ Pozri <http://www.iter.org/>.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127, bod 4.5.1.

⁽²⁶⁾ COM(2008) 468 final, ako aj Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 56.

⁽²⁷⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1, bod 1.3.

⁽²⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

6.6 Toto výrazne vyššie sociálne riziko však nie je primeraným spôsobom kompenzované vyšším príjmom či kvalitnejším sociálnym zabezpečením. Nedostatočne sa zohľadňuje aj skutočnosť, že úspešná kariéra v systéme vedy vyžaduje aspoň minimálnu mieru mobility – naopak, mobilita býva v týchto systémoch dokonca väčšinou znevýhodňovaná.

6.7 Vzájomná kompatibilita systémov tarifných miezd členských štátov je veľmi nízka a „sociálny kapitál“ nadobudnutý počas práce v zahraničí sa dá sotva previesť alebo preniesť, čo má čoraz negatívnejší vplyv na mobilitu medzi členskými štátmi.

6.8 Preto je naliehavo nutné prispôsobiť systémy tarifných miezd a sociálne systémy členských štátov osobitným podmienkam, ktoré sa požadujú pre mladých vedeckých pracovníkov. Keďže dosiahnutie tohto cieľa bude výsledkom veľmi zdĺhavého procesu, výbor kladie dôraz na vyššie uvedené rozhodnutie Rady a odporúča, aby Komisia dôrazne sledovala cieľ vytvoriť v spolupráci s členskými štátmi osobitný fond (financovaný zo sociálneho fondu), ktorý bude slúžiť na kompenzáciu vyššie uvedených nevýhod pre mladých vedeckých pracovníkov na základe poskytovania dodatočných finančných prostriedkov. Tieto prostriedky majú slúžiť na obmedzenie zvýšeného sociálneho rizika vyplývajúceho zo série pracovných zmlúv na dobu určitú a zároveň majú zohľadniť premrhaný „sociálny kapitál“ vznikajúci v rámci mobility (najmä medzinárodnej).

7. Lepšia dostupnosť pre užívateľov a informácie – krátka učebnica – poradenské centrá

7.1 Výbor opätovne naliehavo vyzýva Komisiu, aby vzhľadom na množstvo rôznych nástrojov finančnej podpory procesov, sietí a odborných výrazov (ako sú projekty, KIC, technologické platformy, partnerstvá v oblasti inovácií, hlavné iniciatívy, projekty ERA-NET, spoločné programové plánovanie, Erasmus, Marie-Curie, COST, EUREKA atď.) vyhotovila zrozumiteľný prehľad a stručný popis a umiestnila ho aj na internete, z ktorých bude možné jasne vyčítať základné charakteristiky jednotlivých nástrojov, ich predpoklady a ciele atď. Bude to významný príspevok k zjednodušeniu a transparentnosti, ktorým by sa mohlo vynikajúco doplniť veľmi dobré fungovanie portálu CORDIS.

7.2 V tejto súvislosti odporúča sústrediť sa na podstatu a vzdať sa inzercie alebo zdôvodňovania. Aj v prípade samotných predložených dokumentov výbor hodnotil ako zjednodušenie, keď obsahovali menej filozofie a bol v nich uvedený súhrn podstatných skutočností.

7.3 Odporúča uverejniť v tejto súvislosti variant tohto diela zameraný prevažne na malé a stredné podniky, ich osobitné potreby a informovanosť. Okrem toho by sa mali zriadiť kompetentné poradenské centrá, napr. prostredníctvom zaškolenia regionálnych organizácií (ako napr. priemyselných a obchodných komôr) pomocou vhodných seminárov, ktoré by mali pôsobiť ako informačné kancelárie.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON